

Asia: VN/1001/2020

Hallituksen esitysluonnos laajakaistarakentamisen tuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki laajakaistarakentamisen tuesta ja kumottavaksi laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla. Laajakaistatukilaki säilyisi esityksen mukaan ehdoiltaan suurimmalta osaltaan ennallaan. Lähtökohtaisesti tämä on laajakaistarakentamisen käytännön kannalta hyvä asia.

On hyvä, että julkista tukea voi saada laajakaistayhteyksien kehittämiseksi alueille, joilla ei ole vastaavaa kaupallista tarjontaa, ja että kunnilla olisi hyvät edellytykset kehittää alueen tietoliikenneyhteyksiä tavoitteitaan ja tarpeitaan vastaavasti.

Hankkeiden toteuttaminen perustuu kuntien vapaaehtoisuuteen, mutta vaatimus kuntien osallistumisesta hankkeiden kustannuksiin loisi käytännössä vielä aiemmastakin toteutusmallista kasvaneen menoerän kuntatalouteen, koska ehdotetun lain myötä kunnan tukikelpoiset alueet laajenevat. Koska valtion tukea ei myönnetä ilman kuntien rahoitusosuutta, joutuvat Suomen kansalaiset keskenään eriarvoiseen asemaan. Erityisesti niissä kunnissa, joissa laajakaistan toteutusaste on pieni, kunnan pinta-ala suuri ja aluerakenne hajautunut, ei ole mahdollista toteuttaa kansalaisten kannalta välttämättömiä laajakaistainvestointeja.

Etelä-Pohjanmaan liitto esittää, että kunnan omarahoitus-osuuden vaatimuksesta tulee luopua kokonaan. Valtion tuki tulee olla vähintään 66% tai nostaa samalle tasolle kuin maaseuturahaston kyläverkkohankkeille myöntämä tuki eli 70%. Näin voitaisiin eri tukimahdollisuuksia käyttää joustavasti ja ne olisivat tukiehdoiltaan hyvin samankaltaisia. Kunnat voisivat lisäksi halutessaan osallistua ryhmäpoikkeusasetuksen puitteissa hankkeiden tukemiseen, kun julkinen tuki voi olla enintään 100% tukikelpoisista kustannuksista. Tämä parantaisi harvaan asuttujen alueiden hankkeiden toteutumista ja kannattavuutta.

Asetukseen esitetyt kuntien maksuosuuskriteerit ovat kestävämmät monien kuntien kannalta, koska niissä ei huomioida lainkaan aluerakenteen hajanaisuutta eikä alueiden laajuutta. Rakentamiskustannukset ovat laajoissa harvaan- ja haja-asutuissa kunnissa moninkertaiset maantieteellisesti pienempiin ja tiiviimmin rakentuneisiin kuntiin verrattuna. Vuonna 2009 maakuntien liittojen laatimasta laajakaistarakentamisen hankeohjelmasta Suomessa on toteutunut vasta noin puolet ja toteutumatta ovat monet laajat harvaan asutut alueet.

Useilla, erityisesti 33%:n maksuosuuden kunnilla ei ole aiemminkaan ole ollut taloudellisia edellytyksiä toteuttaa hankkeita ja nykyinen kuntatalouden tilanne on heikentänyt mahdollisuuksia edelleen.

Mikäli kunnan omarahoitusosuuden vaatimus ehdotettuun lakiin sisältyy, Etelä-Pohjanmaan liitto esittää, että niissä kunnissa, joissa symmetristen, vähintään 100 Mbit/s yhteyksien saatavuus (Traficom tilastotieto 31.12.2019) on alle 25% kotitalouksista, kunnan maksuosuus olisi korkeintaan 22%. Liiton alueella esimerkiksi pinta-alaltaan laajasta, aluerakenteeltaan hajanaisesta, 33 % omavastuuosuuden kunnasta käy Kauhavan kaupunki, jossa 100 Mbit/s liittymä on saatavilla 16% kunnan kotitalouksista. Vähäinen saatavuus on merkittävä yritystoiminnan haitta pienille ja keskisuurille yrityksille, joilla ei ole taloudellista mahdollisuutta hankkia laajakaistaa suurten rakennuskustannusten vuoksi.

Haja-asutusalueiden laajakaistapalveluiden suurin haaste on vähäinen asiakasmäärä ja siksi kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä, minkä takia laista tulee poistaa tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin. Yhteydet tulee varmistaa kaikki toiminnalliset alueet huomioiden.

Etelä-Pohjanmaan liitto ei vastusta nykyisenlaista työnjakoa Liikenne- ja viestintäviraston ja maakunnan liiton välillä. Lain jatkokäsittelyssä tulisi vielä vertailla tätä vaihtoehtoa siihen, että hankkeiden kilpailutuksen, tukipäätöksen ja maksatuksen muodostavan kokonaisuuden hoitaisikin rahoittava viranomais eli tässä tapauksessa Liikenne- ja viestintävirasto. Tuolloin maakunnan liiton rooli olisi laajakaistahankkeiden toteutumisen aktivointi alueella (tiedottaminen, hankkeiden valmistelu kuntien ja eri toimijoiden kanssa) sekä toimien koordinointi ja yhteensovitus tukea hankkeille myöntävien ohjelmien kesken.

Eryteisesti, mikäli kilpailutus ja tuensaajien valinta jää maakuntien liittojen hoidettavaksi, tulisi maakuntien liitoille mahdollistaa tuen hakeminen tarvittavien lisäresurssien hankkimiseen.

Valtion rakentamiseen varaama rahoitus 5M€ on tavoitteeseen ”Vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä” nähden täysin riittämätön. Valtiontuki tulisi taata kaikille ehdot täyttävillä ja toteuttamiskelpoisilla hankkeilla.

Yksityiskohtaisia muutosehdotuksia:

- Lain 3§ toinen momentin määritelmä muutettava EU:n tavoitteiden mukaiseksi ”nopealla laajakaistayhteydellä yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan 100 Mbit/s symmetrisen häiriöttömän yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa, ja joka on mahdollista nostaa 1 Gbit/s nopeuteen.”

- Lain 4§: perustelutekstissä edellytetään ennen markkina-analyysin tekemistä kunnalta ja maakunnalta kohtuuttoman tarkkaa perusteltua selvitystä hankkeen arvioinnista, alueen kehityksestä jne. Markkina-analyysi kuuluu osaksi valmisteluvaihetta, jossa selviää mahdolliset jo olemassa olevat verkot ja liityntäpisteet tai operaattoreiden seuraavien vuosien suunnitelmat. Hankkeen ja kuntien kustannukset eivät näin ollen ole vielä tiedossa. Markkina-analyysin tekemiseksi tulisi riittää kunnan tai maakunnan tekemä pyyntö tehdä markkina-analyysi.

- Lain 5§: perustelutekstissä edellytetään, että julkinen tuki tulisi julistaa haettavaksi riittävän näkyvällä tavalla siten, että hausta saisivat tiedon kaikki siitä kiinnostuneet. Maakunnan liitto voisi ilmoittaa hausta esimerkiksi verkkosivuillaan ja julkaisemalla ilmoituksen maakunnan alueella ilmestyvissä sanomalehdissä. Sanomalehti-ilmoitus tulee poistaa perustelutekstistä. Tehokkaimmat jakelutiet on testattu jo aikaisemmassa hankkeiden kilpailutuksissa eikä lehti-ilmoitus niihin kuulu. Lehti-ilmoituksista syntyy vain turhia kuluja.

- Lain 12§: tukikelpoisten kustannusten 3 momentti. Poistettava sana vakinaiseen ja muutettava muotoon ”kustannukset, jotka ovat välttämättömiä hankealueella sijaitsevien, käyttäjän asuin- tai sijaintipaikkaan toimitettavien liittymien tarjonnassa.” On täysin tarpeetonta jaotella vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin, monet tekevät etätöitä ja ”vakinainen” asuinpaikka on menettänyt merkitystään. Nopeita kiinteitä yhteyksiä ei kuitenkaan kukaan osta ilman tarvetta yhteyksille, joten muutos ei merkittävästi lisää valtiontuen tarvetta. Kaikkien tilaajien tukikelpoisuudella voi yksittäisen hankkeen kohdalla olla ratkaiseva vaikutus hankkeen kannattavuuteen.

- Lain 12§: tukikelvottomien kustannusten 3 momentti. Poistettava sana voidaan ja muutettava muotoon ”kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liityntäpisteestä, josta tarjotaan nopeita laajakaistayhteyksiä kohtuulliseen hintaan.”

-- Pelkkä tekninen mahdollisuus ei saa rajoittaa tukikelpoisuutta. Jos liityntäpisteen omistaja ei tosiasiallisesti tarjoa nopeita laajakaistayhteyksiä kohtuulliseen hintaan kyseisestä liityntäpisteestä, ei se saa rajoittaa tukikelpoisuutta, koska laki ei velvoita tai määrää tarjoamaan nopeita laajakaistayhteyksiä olemassa olevista liityntäpisteistä. Vain oikea olemassa oleva tarjonta tulee huomioida tukikelpoisuutta arvioitaessa.

-- Tämä on tullut useasti esiin aiemman laajakaistatukilain voimassa ollessa: Operaattorilla on laitetila, josta teknisesti voisi tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä (mahdollisesti lisäämällä laitteita tms). Kuitenkin liityntäpisteen omistava operaattori on kirjallisesti ilmoittanut, ettei tarjoa tai tule tarjoamaan nopeita laajakaistayhteyksiä kyseisestä liityntäpisteestä. Laitetila on voinut olla pelkästään runkoyhteyksiä, tukiasemaa varten tai yritysytteyksiä varten.

-- Kun kyseessä on liityntäpiste (=laitetila), jota on tarkoitus käyttää palvelemaan myös tukikelpoisen verkon asiakkaita, ei tule rajata tuen ulkopuolelle tällaiseen liityntäpisteeseen sijoitettavia laitteita, vaikka kyseisestä paikasta tarjottaisiin jo nopeita yhteyksiä. Operaattoreita kannustetaan ja veloitetaan yhteisrakentamiseen ja usein on laitetoja järkevää käyttää yhdessä. Aiemman lain aikana usein jouduttiin rakentamaan kokonaan uusi laitetila olemassa olevan liityntäpisteen aiheuttaman tukikelvottoman alueen ulkopuolelle, jotta laitteet saatiin tukikelpoiksi. Tämä lisäsi tukikelpoisia kustannuksia, koska myös laitetila (rakennus) oli tukikelpoinen kustannus laitteiden lisäksi.

Etelä-Pohjanmaan liitto

Asko Peltola

Maakuntajohtaja

Palomäki Jani
Etelä-Pohjanmaan liitto